

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Obdo/27/2021
Identifikačné číslo spisu:	1516203956
Dátum vydania rozhodnutia:	26.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Ivana Nemčeková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1516203956.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Ivany Nemčekovej a členiek senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD. a JUDr. Lenky Praženkovej, v spore žalobcu IMMO PROJECT MANAGEMENT, s. r. o., so sídlom Pod Bôrikom 8, Bratislava, IČO: 31 388 485, zastúpeného BAJO LEGAL, s.r.o., so sídlom Landererova 8, Bratislava, IČO: 36 860 581, proti žalovaným 1/ Ing. D.nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom P., 2/ Q. nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom S., 3/ Trnava Building s.r.o., so sídlom Trenčianska 57, Bratislava, IČO: 44 783 886, 4/ Ing. J.nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom R., žalovaní 1/ až 4/ spoločne zastúpení Advokátska kancelária Kucek & Partners, s.r.o., so sídlom Námestie Martina Benku 26, Bratislava, IČO: 36 865 192, v konaní o zaplatenie 405 998,38 eur s príslušenstvom a odmenou 1 353,33 eur zo zmenky, vedenom na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 1CbZm/58/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 2CoZm/1/2019 - 337 zo dňa 8. októbra 2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 2CoZm/1/2019 - 337 zo dňa 8. októbra 2019 z r u š u j e a v r a c i a vec Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava V (ďalej tiež „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 1CbZm/58/2016-250 zo dňa 15. mája 2018 žalobu podanú žalobcom dňa 23. marca 2016 o zaplatenie 405 998,38 eur s príslušenstvom a zmenkovou odmenou 1353,33 eur v celom rozsahu zamietol a žalovaným 1/ až 4/ priznal nárok na náhradu trov konania vo výške 100%.

2. Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie vyplýva, že žalobca sa domáhal vydania platobného rozkazu, ktorým súd uloží povinnosť všetkým štyrom žalovaným spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi 405 998,38 eur s úrokom z omeškania 6% ročne z tejto sumy, a to od 26. marca 2013 do zaplatenia a nahradiť mu trovy konania. Žalobca podaním zo 6. júna 2016 žalobu rozšíril o zaplatenie zmenkovej odmeny 1353,33 eur.

Napokon so súhlasom súdu dňa 15. mája 2018 žalobu zmenil tak, že zo sumy 405 998,38 eur požaduje od 26. marca 2013 do zaplattenia nie úrok z omeškania, ale zákonný úrok 6% ročne z dlžnej sumy.

3. Súd prvej inštancie poukázal na dôvody podanej žaloby, podľa ktorých žalobca bol spoločníkom obchodnej spoločnosti Trnava Building s.r.o. (žalovaný 3/) s obchodným podielom 50% (zo základného imania vo výške 2 mil. eur; pozn. dovolacieho súdu), zodpovedajúcim peňažnému vkladu v hodnote 1 000 000,- eur, ktorý bol splatený v rozsahu 500 000,- eur. Na základe Zmluvy o prevode obchodného podielu zo dňa 25. septembra 2012 (ďalej tiež „zmluva“), boli časti obchodného podielu žalobcu (po jeho rozdelení; pozn. dovolacieho súdu) prevedené na žalovaných 1/ a 2/, na každého z nich v polovici, t. j. vo výške 25%, zodpovedajúcej peňažnému vkladu 500 000,- eur, za dohodnutú odplatu u každého z nich po 202 994,19 eur. Odplata bola podľa zmluvy v spojení s jej dodatkom č. 1 dojednaná tak, že každý z nadobúdateľov sa zaviazal zaplatiť prevádzajúcemu odplatu tým spôsobom, že 202 994,19 eur zaplatia do 7 dní odo dňa, kedy bude spoločnosti Trnava Building s.r.o. (ďalej tiež „spoločnosť“) poskytnutý úver na financovanie stavby bytového domu na Kapitulskej ul. v Trnave, alebo najneskôr do 6 mesiacov od podpisu zmluvy, a súčasne prevzatím záväzku v zmysle článku IV. ods. 4 a 5 zmluvy, podľa ktorého mal každý z nadobúdateľov prevziať na seba nielen časť záväzku prevádzajúceho na splatenie nového vkladu do spoločnosti, každý vo výške 250 000,- eur, ale aj pôvodného vkladu pri založení spoločnosti vo výške 47.005,81 eur, ktorý sa zaviazali vložiť na účet spoločnosti do 31. decembra 2012. Na zabezpečenie pohľadávky zodpovedajúcej odplate za prevod obchodného podielu žalovaným 1/ a žalovaným 2/, vystavil žalovaný 3/ dňa 25. septembra 2012 zmenku znejúcu na sumu 405 998,38 eur a žalovaní 1/, 2/ a 4/ sa (podpísaním zmenky) za zaplattenie zmenky zaručili. Napriek tomu, že zmenka sa stala splatnou dňa 25. marca 2013, nebola uhradená ani čiastočne. Žalobca v konaní argumentoval, že zmenka je abstraktný právny úkon, takže akékoľvek kauzálne námietky žalovaných nemajú opodstatnenie.

4. Žalovaní 1/ a 2/ v rámci obrany proti žalobe potvrdili, že uzavreli so žalobcom dňa 25. septembra 2012 zmluvu o prevode obchodného podielu v spoločnosti žalovaného 3/. Namietli však, že konateľmi spoločnosti boli žalovaná 4/ a Ing. E., ktorý v tom čase bol aj štatutárnym orgánom žalobcu a že v čase prevodu bol stav obchodnej spoločnosti iný, než deklaroval žalobca. Až po odovzdaní dokumentácie mali zistiť, že žalovaný 3/ má množstvo nevyplatených faktúr, čo následne spôsobilo vznik exekúcií a zapríčinilo stratový hospodársky výsledok spoločnosti za roky 2013 a 2014. Ak by žalobca nadobúdateľov jeho obchodného podielu upozornil na reálny stav spoločnosti, bola by zmenkou zabezpečená výška odplaty nižšia. Ak by žalovaní 1/ a 2/ o stave spoločnosti vedeli, nemohlo by ani dôjsť k zabezpečeniu pohľadávky zmenkou splatnou dňa 25. marca 2013, nakoľko pri takomto stave spoločnosti nebolo objektívne možné zaplatiť odplatu za prevod obchodného podielu. Žalovaní nesúhlasili s tvrdením žalobcu, že kauzálne námietky zmenkových avalistov nie sú prípustné. Uvedené odôvodnili tým, že zmluvu o prevode obchodného podielu ako kauzu zmenky vymedzil samotný žalobca, takže kauzálne námietky žalovaných 1/ a 2/ vychádzajú z ich zmluvného vzťahu k žalobcovi. Poukázali na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“ alebo „NS SR“) sp. zn. 1MObdV/9/2007, z ktorého vyplýva, že abstraktný charakter zmenky v súdnom konaní je relevantný len dovtedy, pokiaľ nie je spojený s konkrétnym kauzálnym vzťahom. Žalovaní zmluvu o prevode obchodného podielu označili za absolútne neplatný právny úkon, keďže v nej musí byť výslovne uvedené, či je prevod bezodplatný alebo odplatný. V prípade odplatného prevodu je podstatnou náležitosťou takej zmluvy uvedenie konkrétnej ceny alebo spôsobu jej určenia a absencia tejto náležitosti vedie k posúdeniu zmluvy ako neplatnej v zmysle § 37 ods. 1 Občianskeho zákonníka (zák. č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež „OZ“) pre jej neurčitosť. Dojednanie ceny za prevod obchodného podielu v článku II. ods. 1 a ods. 2 zmluvy je podľa žalovaných rozporuplné, neurčité a v dôsledku toho ide o

právny úkon absolútne neplatný. Na základe neplatnej zmluvy nemohlo dôjsť k platnému prevodu obchodného podielu, pričom ak zmenka zabezpečuje neplatný právny úkon a žalobca by sa nemohol domáhať plnenia z neplatného právneho úkonu, nemá právo ani na plnenie zo zabezpečovacej zmenky.

5. Súd prvej inštancie konštatoval, že zmenka bola vystavená v Bratislave dňa 25. septembra 2012, s doložkami „na rad“ a „bez protestu“. Vystaviteľom je žalovaný 3/, ktorý bezpodmienečne prisľúbil, že dňa 25. marca 2013 zaplatí za túto zmenku žalobcovi sumu 405 998,38 eur v Bratislave. Ako ručiteľia zmenku podpísali žalovaní 1/, 2/ a 4/. Podľa súdu prvej inštancie zmenka obsahuje všetky náležitosti predpísané v ustanovení čl. I. § 75 zákona č. 191/1950 Zb. zákon zmenkový a šekový v znení neskorších predpisov (ďalej tiež „Zákon zmenkový a šekový“, „zmenkový zákon“ alebo „ZZŠ“) pre vlastnú zmenku, a nakoľko všetky náležitosti sú vyjadrené určito a zrozumiteľne, je treba z formálno-právneho hľadiska považovať zmenku za platnú. Dôvod vystavenia zmenky nebol medzi stranami sporný. Kauzu zmenky vymedzenú v žalobe žalovaní nespochybnili a netvrdili, že by dôvodom vystavenia a avalovania zmenky nebolo zabezpečenie pohľadávky žalobcu na zaplatenie odplaty za prevod obchodného podielu. Proti povinnosti zmenku zaplatiť sa žalovaní bránili len námietkami vyplývajúcimi z mimozmenkového vzťahu.

6. Súd prvej inštancie súhlasil s argumentáciou žalovaných v tom, že hodnota obchodného podielu je závislá od hospodárenia spoločnosti, lebo majetková zložka obchodného podielu sa viaže na čisté obchodné imanie spoločnosti (§ 61 ods. 1 zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, ďalej tiež „ObZ“). Pri odplatnom prevode však zákon nevyžaduje, aby cena za prevod obchodného podielu zodpovedala jeho reálnej hodnote, pretože výška ceny sa určuje dohodou medzi prevodcom a nadobúdateľom. Žalovaní 1/ a 2/ netvrdili, že im žalobca pred podpísaním zmluvy akýmkoľvek spôsobom bránil oboznámiť sa s aktuálnym stavom spoločnosti (v článku II. ods. 4 zmluvy dokonca prehlásili, že sa s aktuálnym stavom spoločnosti oboznámili). Mali teda sami možnosť zistiť, či spoločnosť svoje záväzky plní.

7. Ako nedôvodnú súd prvej inštancie vyhodnotil námietku žalovaných ohľadom absolútnej neplatnosti zmluvy o prevode obchodného podielu pre neurčitosť výšky dojednanej odplaty. Podľa jeho názoru zmluva o prevode obchodného podielu v znení dodatku č. 1 je v údají o výške dojednanej odplaty určitá a dostatočne určito je dojednaný aj spôsob, akým má byť odplata zaplatená. Nevznikajú pochybnosti, akú sumu boli žalovaní 1/ a 2/ na splnenie záväzku zo zmluvy povinní vyplatiť priamo žalobcovi a akú časť mali za žalobcu vložiť na účet spoločnosti. Podľa žalobcu sa so žalovanými dohodol, že zmenkou bude zabezpečená len tá časť odplaty, ktorú mali žalovaní 1/ a 2/ plniť priamo jemu.

8. Súd prvej inštancie napriek vyššie uvedenému prijal záver, že žalobe nie je možné vyhovieť, čo odôvodnil tým, že zmenku zabezpečujúcu zaplatenie časti odplaty za prevod obchodného podielu vystavil žalovaný 3/, hoci on sám nemal voči žalobcovi žiadne záväzky a v zmysle prvej vety ustanovenia § 123 ods. 3 ObZ ani nesmel žalobcovi, ako spoločníkovi, jeho základný vklad vrátiť. Súd prvej inštancie aplikoval na danú situáciu ust. § 39 OZ, pričom poukázal na obchádzanie zákona v tom zmysle, že zo všetkých okolností, ktoré vyšli v konaní najavo, vyplynulo, že vystavenie zmenky žalovaným 3/ od počiatku smerovalo len k tomu, aby bola odplata za prevod obchodného podielu v rozpore so zákonom hradená z majetku žalovaného 3/. Zároveň poukázal na to, že podľa čl. III. ods. 1 a 2 zmluvy sa splatnosť odplaty primárne viažala na poskytnutie úveru žalovanému 3/, z čoho súd vyvodil, že odplata mala byť zaplatená z prostriedkov žalovaného 3/ získaných z úveru. Súd prvej inštancie ďalej poukázal na znenie ust. § 115 ods. 4 ObZ, podľa ktorého prevodca obchodného podielu ručí za splácanie vkladu nadobúdateľmi jeho podielu. Nakoľko zabezpečovaciu zmenku vystavil žalovaný 3/, v konečnom dôsledku sa zaviazal vrátiť žalobcovi ním splatenú časť základného vkladu. Za týchto okolností je podľa súdu prvej inštancie potrebné považovať právny úkon vystavenia zmenky za absolútne neplatný pre obchádzanie zákona, a preto žalovaným nemohol uložiť povinnosť, aby žalobcovi

zmenku zaplatili a žalobu v celom rozsahu zamietol.

9. Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 2CoZm/1/2019-337 zo dňa 8. októbra 2019 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie a žalovaným 1/ až 4/ priznal voči žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

10. V odôvodnení odvolací súd s poukazom na § 387 ods. 1 a 2 CSP konštatoval vecnú správnosť prvoinštančného rozsudku a uviedol, že sa v celom rozsahu stotožnil s právnym posúdením veci súdom prvej inštancie. Za správny považoval súdom prvej inštancie zistený skutkový stav ako aj právny záver, že „napriek tomu, že zmenka po formálnej stránke spĺňa náležitosti stanovené zákonom, právny úkon vystavenia zmenky v spojitosti s kauzou je neplatný pre obchádzanie zákona“.

11. S námietkou odvolateľa o prekvapivosti prvoinštančného rozhodnutia sa odvolací súd vysporiadal úvahou, podľa ktorej bolo podstatné, že žalobca mal možnosť vecnej a právnej argumentácie, keďže vedel, že súd prvej inštancie okrem samotnej zmenky posudzuje aj okolnosti jej vystavenia a dôvod vystavenia žalovaným 3/. Uviedol, že vadou prekvapivosti trpia iba tie súdne rozhodnutia, ktoré vychádzajú z právnej kvalifikácie alebo posúdenia skutkových okolností, ktoré v spore nezazneli, nevedelo sa k nim dokazovanie a strany sporu k nim nesmerovali svoju procesnú aktivitu, čo však nie je prejednávaný prípad. Súd prvej inštancie teda svojim postupom neznemožnil žalobcovi realizáciu jeho práv a nedošlo k porušeniu (práva) na spravodlivý proces.

12. Odvolací súd sa nestotožnil ani s námietkou žalobcu o chybné aplikácii ust. § 123 ods. 3 ObZ. Uviedol, že súd prvej inštancie dospel k správne mu záveru, že zmluva o prevode obchodného podielu je platným právnym úkonom, ale vystavenie zmenky žalovaným 3/ od počiatku smerovalo len k tomu, aby bola odplata za prevod obchodného podielu hradená z majetku žalovaného 3/, čo je v rozpore s § 123 ods. 3 ObZ.

Keďže zmenka je spojená s kauzou, ktorou je zmluva o prevode obchodného podielu, na vznik zmenkového záväzku sa vyžaduje, aby boli dodržané všeobecné náležitosti právneho úkonu. Odvolací súd ďalej uviedol, že žalobca ku dňu uzavretia zmluvy splatil len časť svojho vkladu do spoločnosti, a to napriek tomu, že podľa poslednej vety § 115 ods. 4 ObZ, ako prevodca ručil za splácanie vkladu nadobúdateľmi jeho podielu. Zabezpečovaciu zmenku vystavil žalovaný 3/, čím sa v konečnom dôsledku zaviazal vrátiť žalobcovi ním splatenú časť základného vkladu. Podľa odvolacieho súdu

nie je rozhodujúce, z akých finančných prostriedkov spoločnosti sa mala poskytnúť odplata na základe zabezpečovacej zmenky, rozhodné je, že by išlo o vrátenie vkladu spoločníkovi, čo je neprípustné. Za podstatné v danom prípade odvolací považoval to, že žalobca kauzu vymedzil už v žalobe, čím pripustil kauzálnu námietku a súd mohol posudzovať,

či zmenkou mohol byť zabezpečený predmetný záväzok, resp. či vystavením zmenky nedošlo k porušeniu zákona. K obchádzaniu zákona dochádza v prípade, keď právny úkon nie je síce v priamom rozpore so zákonom, ale svojimi účinkami a najmä svojím účelom jeho cieľ a zmysel (ratio legis) obchádza. V prejednávaní veci síce Obchodný zákonník výslovne nezakazuje vystavenie zmenky, ale § 123 ods. 3 upravuje zákaz vrátenia vkladu spoločníkom spoločnosťou. Odvolací súd odkázal „na bohatú českú judikaturu“, s tým,

že „(j)e pravdou, že ani jeden z judikátov sa netýka tzv. zmenkovej veci, a teda môže byť nastolená otázka, či v danom prípade možno aplikovať ustanovenie § 39 OZ na daný prípad“. Uzavrel, že vzhľadom na skutočnosť, že v konaní bola predmetom posudzovania zmenka v spojitosti s kauzou, nebol relevantný už len abstraktný charakter zmenky, ale bolo potrebné aplikovať aj všeobecné ustanovenia Občianskeho zákonníka.

13. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej tiež ako „dovolateľ“) v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, teda z dôvodu, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená.

14. Podľa dovolateľa je rozhodnutie odvolacieho súdu nesprávne, keďže záviselo od vyriešenia troch

právnych otázok, ktoré v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte neboli vyriešené a ktoré zároveň majú zásadný právny význam pre riešenie obdobných situácií v budúcnosti, pričom tieto právne otázky boli odvolacím súdom (a tiež súdom prvej inštancie) posúdené nesprávne.

15. Dovolateľ formuloval ním nastolené právne otázky (ďalej tiež „otázka a/, b/ alebo c“) nasledovne:
a/ „či môže byť právny úkon vystavenia zmenky posúdený ako absolútne neplatný právny úkon pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb.);

b/ či podľa právnej úpravy Obchodného zákonníka (zákona č. 513/1991 Zb.) účinnej ku dňu 25.09.2012 je možné považovať vystavenie zabezpečovacej vlastnej zmenky vystavenej na zabezpečenie zaplatenia ceny za prevod obchodného podielu, a to vystaviteľom - obchodnou spoločnosťou (žalovaným v 3. rade), v ktorej obchodné podiely sa prevádzajú, za obchádzanie § 123 ods. 3 Obchodného zákonníka, pojednávajúceho o nemožnosti spoločníka žiadať vrátenie vkladu, t. j. za obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka (zákona č. 40/1964 Zb.).

Konkrétne v súdnej veci je otázkou, či vystavenie zabezpečovacej vlastnej zmenky vystaviteľom, a to spoločnosťou s ručením obmedzeným (žalovaným v 3. rade), na zabezpečenie záväzku prevádzajúceho (žalobcu) na zaplatenie ceny za obchodný podiel nadobúdateľmi ako novými spoločníkmi (žalovanými v 1. a 2. rade), ak prevádzajúci (žalobca) v čase prevodu nesplatil celý vklad do základného imania spoločnosti, ak bola zmenka vystavená v rovnaký deň ako bola uzatvorená zmluva o prevode obchodného podielu, ak podľa zmluvy o prevode obchodného podielu bola splatnosť ceny za prevod obchodného podielu do 7 dní od poskytnutia úveru tejto spoločnosti (žalovanému v 3. rade), avšak splatnosť ceny bola najneskôr do 6 mesiacov

od uzatvorenia zmluvy, znamená obchádzanie § 123 ods. 3 Obchodného zákonníka, pojednávajúceho o nemožnosti spoločníka žiadať vrátenie vkladu, t. j. obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka;

c/ či avalisti (zmenkoví ručitelia, žalovaní v 1., 2. a 4. rade), ktorí sa zaviazali za vystaviteľa vlastnej zmenky (žalovaného v 3. rade), sú zaviazaní na plnenie z vlastnej zmenky obsahujúcej všetky podstatné náležitosti podľa čl. I § 75 Zákona zmenkového a šekového, v prípade, 1/ ak právny úkon vystavenia zmenky vystaviteľom (žalovaným v 3. rade)

je posúdený ako neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka, alebo 2/ ak vystaviteľ (žalovaný v 3. rade) nie je zaviazaný v dôsledku kauzy vyplývajúcej zo vzťahu medzi vystaviteľom (žalovaným v 3. rade) a remitentom (žalobcom).

16. V súvislosti s vyššie uvedenými otázkami dovolateľ uviedol, že sú významné tak pre rozhodnutie v danej veci, ako aj vzhľadom na ich možnú aplikabilitu pre riešenie obdobných prípadov (s prínosom pre rozhodovaciu prax dovolacieho súdu).

17. K prvej položenej otázke (a/) dovolateľ uviedol, že podľa jeho názoru samotný právny úkon vystavenia zmenky nemôže byť neplatný pre obchádzanie zákona v zmysle § 39 OZ. Otázka platnosti zmenky je upravená samostatne v ustanoveniach ZZŠ, pričom poukázal na znenie § 76 ods. 1 ZZŠ (správne malo byť ust. čl. I § 76 ods. 1 ZZŠ; pozn. dovolacieho súdu) a na rozsudok Vrchného súdu v Prahe sp. zn. 5 Cmo 267/2007 zo dňa 31. júla 2008, v zmysle ktorého „(č) i určitá listina je alebo nie je zmenkou, rozhodujú predpisy zmenkového práva. Ustanovenia týkajúce sa všeobecne platnosti právnych úkonov

tu nie sú použiteľné“. K emisii zmenky poukázal aj na ust. § 13 ods. 1 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch, so záverom, že neplatnosť právneho úkonu vystavenia zmenky pre obchádzanie zákona sa pri emisii cenných papierov skúmať nemôže, vychádzajúc z abstraktnosti cenných papierov. Zmenku je podľa dovolateľa preto možné posúdiť

ako neplatnú iba pre jej rozpor s predpismi zmenkového práva (napr. chýbajúca náležitosť). Možno je pripustiť len záver o absolútnej neplatnosti zmenky pre jej rozpor

s § 37 OZ v spojení s čl. I § 75 a 76 ZZŠ, ak nie sú dodržané náležitosti právneho úkonu, čo sa netýka

súdnej veci. Dovolateľ k obrane voči plateniu zmenky aj z hľadiska doktríny poukázal na rozdiel medzi tzv. absolútnymi a relatívnymi námietkami.

V prípade, ak zmenka zabezpečuje neprípustnú kauzu, obrana zmenkového dlžníka by mala spočívať v kauzálnej námietke neprípustnej kauzy, v rámci ktorej sa namieta, že kauzálny záväzok nie je možné zabezpečiť zmenkou (napr. záväzok zo spotrebiteľskej zmluvy). V prípade úspešnosti takej námietky súd nedeclaruje, že vystavenie zmenky je absolútne neplatné pre rozpor, resp. obchádzanie zákona, ale že kauza zmenky je neprípustná, v dôsledku čoho zmenkovému dlžníkovi nevznikla povinnosť na jej zaplatenie; samotná zmenka ako listina je platná, rovnako ako je platná aj jej emisia (právny úkon vystavenia zmenky). Dovolateľ zvýraznil, že v danej veci nebola žalovanými vznesená námietka neprípustnosti kauzy. Rovnako ani súdy nekonštatovali, že by kauza zmenky bola neprípustná. Súdy nižších inštancií nevyvodili, že vymedzená kauza zmenky (zabezpečenie zaplatenia ceny za prevod obchodného podielu) je kauza neprípustná, ani to, že zmluva o prevode obchodného podielu je neplatný právny úkon. Tiež vystavenie zmenky na zabezpečenie záväzku inej osoby z iného právneho úkonu je dovolené.

Keďže zmenka je konštitutívny a tzv. dokonalý cenný papier, na vznik záväzkového vzťahu je potrebné splniť len zákonné formálne náležitosti zmenky, pričom zmenkový záväzok vznikne a existuje bez ohľadu na to, aby sa preukazovala kauza vzniku záväzku. Na platnosť zmenkového záväzku však kauza nemá žiaden vplyv. Dovolateľ teda zastáva názor, podľa ktorého právny úkon vystavenia zmenky je platný, pretože obsahuje všetky náležitosti podľa § 37 OZ v spojení s § 13 ods. 1 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a v spojení s čl. I § 75 ZZŠ.

18. K druhej položenej otázke (b/) dovolateľ uviedol, že zo strany súdov nižších inštancií došlo k chybnjej aplikácii právnej úpravy, ktorá nebola v čase uzatvorenia zmluvy o prevode obchodného podielu (25. septembra 2012) a v čase vystavenia zmenky účinná.

Podľa dovolateľa (ak) sa na danú situáciu malo aplikovať ust. § 123 ods. 3 ObZ (tak)

v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy o prevode obchodného podielu a vystavenia zmenky, a podľa ktorého po dobu trvania spoločnosti nemôžu spoločníci žiadať vrátenie vkladu. Podľa dovolateľa toto ustanovenie neupravuje všeobecný zákaz vrátenia vkladu spoločníkom zo strany obchodnej spoločnosti, preto vystavením zmenky nemohlo dôjsť k porušeniu zákazu upraveného až v novelizovanom ust. § 123 ods. 3 ObZ

(v znení od 29. apríla 2015). Pritom dovolateľ ako spoločník nemal zámer obchádzať

ust. § 123 ods. 3 ObZ v rozhodnom znení v čase vystavenia zmenky, keďže nežiadal spoločnosť o vrátenie vkladu a ani neurobil žiadny úkon k tomu smerujúci.

Taktiež poukázal na fakt, že zmenku podpísali okrem vystaviteľa aj ďalší traja zmenkoví dlžníci, z čoho vyplýva, že dovolateľ (žalobca), si mohol vybrať, voči komu sa bude domáhať svojho zmenkového nároku, t. j. nemusel svoj nárok voči vystaviteľovi zmenky vôbec uplatniť.

19. Dovolateľ tiež tvrdí, že konajúce súdy aplikovali čl. I § 7 ZZŠ nesprávne a že úplne opomenuli aplikovať čl. I § 32 ods. 2 ZZŠ, pričom ak by aj bol prejav vôle vystavenia zmenky neplatný pre obchádzanie zákona, bol by touto vadou postihnutý iba prejav vôle vystaviteľa a v zmysle čl. I § 7 ZZŠ táto vada by nemala vplyv na platnosť záväzkov ostatných osôb podpísaných na zmenke. Podľa čl. I § 32 ods. 2 ZZŠ, záväzok zmenkového ručiteľa je platný i vtedy, ak záväzok, za ktorý sa zaručil, je neplatný z iného dôvodu

než pre vadu formy. Dovolateľ zdôraznil, že uvedené ustanovenie vyjadruje potvrdenie zásady samostatnosti zmenkových záväzkov, kedy k vzniku záväzku zmenkových ručiteľov nedôjde iba vtedy, keď je záväzok vystaviteľa neplatný pre formálnu vadu. Materiálne vady záväzku vystaviteľa teda nemajú vplyv na vznik záväzku zmenkového ručiteľa. V tejto súvislosti dovolateľ uvádza, že ak konajúce súdy považovali za absolútne neplatný iba právny úkon vystaviteľa z dôvodu údajného obchádzania zákona, mali zaviazat zmenkových ručiteľov na plnenie zo zmenky, nakoľko namietaná neplatnosť právneho úkonu vystavenia zmenky pre obchádzanie zákona je materiálna vada.

20. Dovolateľ navrhol, aby dovolací súd v zmysle § 449 ods. 3 CSP napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil a sám rozhodol, že žalovaní 1/ až 4/ sú povinní spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcovi

zmenkovú sumu 405 998,38 eur spolu so 6% úrokom ročne z dlžnej sumy od 26. marca 2013 až do zaplattenia, a že žalobca má nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (v konaní uplatňovanú zmenkovú odmenu žalobca do dovolacieho petitu nezahrnul; pozn. dovolacieho súdu).

21. K dovolaniu žalobcu sa písomne vyjadrili žalovaní, pričom podľa ich názoru je síce záväzok zo zmenky abstraktným, ale nie absolútnym záväzkom, preto sa nemožno domáhať zmenkového záväzku, ktorého základ tvorí neplatné právne konanie. Neexistencia záväzku a kauzy sa prenáša na zmenku, pričom kauza zmenky je pre rozpor so zákonom neprípustná, v dôsledku čoho zmenkový dlžník nie je povinný plniť zo zmenky. Rozpor kauzy zmenky so zákonom žalovaní odôvodnili tým, že dochádza k obchádzaniu kogentnej právnej úpravy zakotvenej v § 123 ods. 3 ObZ. V súvislosti s dovolateľom tvrdenou potrebou správnej aplikácie zákona v znení účinnom v čase uzatvorenia zmluvy o prevode obchodného podielu a vystavenia zmenky, žalovaní uviedli, že aj v tom čase bolo účelom právnej úpravy zamedziť obchodnej spoločnosti vrátiť spoločníkom vklady a novelizáciou sa len spresnila výkladová nejasnosť predmetného ustanovenia. Žalovaní sa stotožnili s odôvodnením rozhodnutia odvolacieho súdu a uviedli, že pokiaľ určitá skutková podstata nie je v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu individuálne doteraz vyriešená pre každé zákonné ustanovenie, nezakladá to prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP; nastolené dovolacie otázky v tomto prípade nie sú otázkami zásadného právneho významu. Dovolanie žalobcu preto navrholi ako neprípustné odmietnuť.

22. Dovolateľ v dovolacej replike nesúhlasil s tvrdením žalovaných, v zmysle ktorého je dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP prípustné len vtedy, keď ide o právnu otázku zásadného právneho významu, keďže takáto podmienka nie je pre prípustnosť dovolania daná. V súvislosti s ostatnými tvrdeniami žalovaných v ich vyjadrení k dovolaniu dovolateľ odkázal na svoju argumentáciu už obsiahnutú v jednotlivých častiach dovolania.

23. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „najvyšší súd“, „NS SR“ alebo „dovolací súd“), ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podal včas žalobca, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade s ust. § 429 ods. 1 CSP, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP veta pred bodkočiarkou), viazaný dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) preskúmal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj konanie, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru o prípustnosti časti dovolania v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP a následne o jeho dôvodnosti, a preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP).

K prípustnosti dovolania v zmysle § 421 písm. b) CSP

24. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým nemožno napadnúť každé rozhodnutie odvolacieho súdu. Výnimočnosť tohto opravného prostriedku zodpovedá právna úprava jeho prípustnosti v Civilnom sporovom poriadku.

25. Podľa ustanovenia § 419 CSP, proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

26. Podľa § 421 ods. 1 CSP, dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho v súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa dovolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je

dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

27. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

28. Podľa obsahu dovolania jeho prípustnosť dovolateľ v danej veci vyvodzuje výslovne z ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolateľ konkrétne vyvodzuje prípustnosť dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP z dôvodu nesprávneho vyriešenia ním formulovaných právnych otázok, vyššie uvedených pod písm. a/ až c/.

29. Pre dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 CSP platí, že ho možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Pokiaľ dovolateľ nevymedzí ním tvrdený dovolací dôvod uvedeným spôsobom, je to dôvodom pre odmietnutie dovolania podľa ustanovenia § 447 písm. f) CSP.

30. Najvyšší súd vo svojej predchádzajúcej rozhodovacej praxi k otázke prípustnosti dovolania ustálil, že aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, musí mať charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o právnu otázku, nie o otázku skutkovú. Z diktie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa rozumie tak otázka hmotnoprávna ako aj procesnoprávna. Musí však ísť o právnu otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil svoje rozhodnutie. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, teda vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu, aj keby bola v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Dôvodnosť prípustnosti dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP predpokladá, že právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej dovolací súd dosiaľ neriešil a je tu daná potreba, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej činnosti doposiaľ neposudzoval právnu otázku nastolenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ust. § 421 CSP, má viazanosť dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od tohto, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom označenej právnej otázky a že ide o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

31. Zároveň platí, že právna otázka, ktorú má dovolací súd vo svojom rozhodnutí riešiť, musí byť rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej. To znamená, že dovolací súd nemôže riešiť hypotetické (akademické, teoretické) otázky, ktoré nemajú, resp. v ďalšom konaní nemôžu mať vplyv na meritórne rozhodnutie, ani otázky, ktoré vôbec nesúvisia s rozhodovaným sporom. Prípustnosť dovolania nezakladá ani všeobecná nespokojnosť dovolateľa s rozhodnutím odvolacieho súdu (resp. jeho právnymi závermi). Pre prípustnosť dovolania podľa ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP nie je relevantný len subjektívny názor dovolateľa, teda čo on sám z hľadiska svojho (ne)úspechu v spore považuje za právnu otázku kľúčovú pre rozhodnutie vo veci samej a ani jeho hodnotenie právneho posúdenia veci súdom.

32. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa opiera o ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ: a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju odvolací súd riešil, b/ vysvetliť, v čom je riešenie právnej otázky odvolacím súdom nesprávne, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená (pozri uznesenie najvyššieho súdu z 28. novembra 2019, sp. zn. 5Obdo/75/2019). Sama polemika dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté

spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP (pozri rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 2Cdo/203/2016, 2Cdo/54/2018, 3Cdo/6/2017, 3Cdo/67/2017, 4Cdo/95/2017, 7Cdo/140/2017).

K prípustnosti dovolacích otázok

33. Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP]. Za dovolacím súdom dosiaľ nevyriešené označil dovolateľ otázky (a/ až c/), od ktorých podľa neho záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu.

34. Dovolateľ svojimi otázkami (ods. 15. vyššie) žiada dovolací súd v podstate o zodpovedanie nasledovných právnych otázok:

a/ Možno právny úkon vystavenia zmenky posúdiť ako úkon absolútne neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka ?

b/ Je možné považovať, podľa právnej úpravy Obchodného zákonníka účinné ku dňu 25.09.2012, vystavenie zabezpečovacej vlastnej zmenky, vystavenej na zabezpečenie zaplattenia ceny za prevod obchodného podielu vystaviteľom - obchodnou spoločnosťou, ktorej obchodné podiely sa prevádzajú, za obchádzanie § 123 ods. 3 Obchodného zákonníka vedúce k neplatnosti podľa § 39 Občianskeho zákonníka ?

c/ Sú avalisti (zmenkoví ručiteľia, tu žalovaní v 1., 2. a 4. rade), ktorí sa zaviazali za vystaviteľa vlastnej zmenky (žalovaného v 3. rade), zaviazaní na plnenie z vlastnej zmenky v prípade:

- ak právny úkon vystavenia zmenky vystaviteľom (žalovaným v 3. rade)

je posúdený ako neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka, alebo

- ak vystaviteľ (žalovaný v 3. rade) nie je zaviazaný v dôsledku kauzy vyplývajúcej zo vzťahu medzi vystaviteľom (žalovaným v 3. rade) a remitentom (žalobcom).

35. Z obsahu dovolania teda vyplýva, že dovolateľ uviedol posúdenie veci uskutočnené odvolacím súdom, ktoré považuje za nesprávne a uviedol tiež, ako mal predmetné, podľa jeho názoru právne otázky, súd riešiť, čím splnil kritériá v zmysle § 432 ods. 1 a 2 CSP.

36. Ako už dovolací súd uviedol vyššie, právna otázka položená dovolateľom v dovolaní musí byť zásadná (určujúca) pre rozhodnutie vo veci, čo znamená, že práve od jej vyriešenia záviselo rozhodnutie súdu v spore. Pre záver o tom, že ide o právnu otázku kľúčovú

pre rozhodnutie vo veci samej a pre posúdenie prípustnosti dovolania, nie je rozhodujúci subjektívny názor sporovej strany, že daná právna otázka môže byť pre ňu rozhodujúca, ale významný je výlučne záver najvyššieho súdu rozhodujúceho o dovolaní.

37. Sporové strany v dovolacom konaní vo svojich podaniach viedli právnu polemiku o tom, či medzi kritériá prípustnosti dovolania patrí i to, aby nastolené právne otázky

(tu z hľadiska úpravy v ust. § 421 ods. 1 písm. b) CSP) boli otázkami zásadného právneho významu, teda s významom nielen pre riešenie individuálny spor strán, vždy vychádzajúci z konkrétnych okolností prípadu, ale aby mohol tvoriť zovšeobecňujúci základ

aj pre riešenie budúcich možných obdobných sporov, teda sporov s analogickým skutkovým a právnym základom. Dovolateľ k tomu uviedol v dovolaní, že všetky

z ním vymedzených otázok považuje za „dostatočne všeobecné na to, aby mohli

byť aplikovateľné aj na iné obdobné prípady a v tomto smere môžu byť prínosom

pre rozhodovaciu prax dovolacieho súdu“. Žalovaní naopak označili dovolacie otázky

za neprípustné, pričom uviedli, že dovolací súd je oprávnený preskúmať len správnosť posúdenia takých právnych otázok zo strany odvolacieho súdu, ktoré majú charakter

tzv. právnej otázky zásadného významu. Pod týmto pojmom podľa žalovaných možno rozumieť len také právne otázky, ktorých riešenie je významné nielen pre tú ktorú prejednávajúcu vec, ale ich riešenie je

významné aj zo širších hľadísk, najmä z hľadiska celkovej rozhodovacej praxe všeobecných súdov Slovenskej republiky, t.j. právnymi otázkami zásadného právneho významu sú len také právne otázky, ktorých posúdenie

má všeobecný vplyv na prípady podobnej povahy. Žalovaní sa domnievali, že otázky položené dovolateľom taký charakter nemajú a nakoľko tu už existuje aj ustálená zmenková judikatúra (túto neuviedli), podľa ktorej sa nemožno domáhať zmenkového záväzku, ktorému slúžilo za základ neplatné právne konanie, resp. ničotné konanie,

a to sa prenáša aj na záväzok zmenkových ručiteľov.

38. V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že podmienka, aby právna otázka nastolená dovolateľom v zmysle ust. § 432 a § 421 ods. 1 CSP, bola zásadného právneho charakteru, resp. bola významná z hľadiska širšej rozhodovacej praxe, z uvedenej právnej úpravy prípustnosti dovolania nevyplýva. K tomuto sa celkom jasne už v minulosti vyjadril

aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „ústavný súd“), keď napr. vo svojom náleze č. k. IV. ÚS 479/2020 z 9. februára 2021 vyslovil, že „(z)nenie § 421 ods. 1 CSP nevyžaduje ako podmienku prípustnosti dovolania, aby právna otázka, ktorá je predmetom dovolania, spĺňala aj podmienku „zásadného právneho významu“.

Každá z otázok zakladajúcich prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP spĺňa svojím spôsobom požiadavku zásadného právneho významu, pretože účelom dovolacieho konania je aj usmerňovanie a zjednocovanie rozhodovacej činnosti všeobecných súdov autoritatívnym výkladom právnych noriem. Vyžadovanie formulácie dovolacej otázky

ako otázky zásadného právneho významu ako ďalšej podmienky prípustnosti dovolania

ide nad rámec zákonnej formulácie podmienok prípustnosti dovolania pre nesprávne právne posúdenie“.

V náleze č. k. III. ÚS 405/2021-54 z 23. júna 2022 ďalej vysvetlil,

že požiadavka, aby sa v dovolaní vytýkané nesprávne posúdenie muselo týkať otázky, ktorá svojou povahou musí byť judikátorne stabilizovateľná, inak povedané, musí v sebe skrývať potenciál byť predmetom judikátorneho ustálenia, by znamenala nový dôvod prípustnosti dovolania, k čomu však chýba opora v CSP (viď ods. 19. nálezu).

Preto sa dovolací súd nemohol stotožniť s argumentáciou žalovaných o (ne)prípustnosti dovolacích dôvodov a priori z hľadiska toho, či právne otázky formulované dovolateľom predstavujú otázky zásadného právneho charakteru, resp. či musia byť významnými z hľadiska širšej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

39. Ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP podmieňuje prípustnosť dovolania kumuláciou dvoch predpokladov, a to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia konkrétnej otázky a zároveň, že táto právna otázka nebola vyriešená v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu (III. ÚS 656/2021).

40. Viazanosť dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) znamená, že dovolací súd môže skúmať dovolacie dôvody len v rozsahu, v akom boli vymedzené, je teda viazaný tým, čo dovolateľ považuje za nesprávne.

41. K prípustnosti dovolania vo vzťahu k dovolacej otázke b/

42. Z hľadiska prípustnosti dovolania z hľadiska otázky b/ formulovanej dovolateľom dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že nepredstavuje v danom prípade prípustný dovolací dôvod. Nastolená otázka vychádza z námietky dovolateľa, že odvolací súd dospel k nesprávnemu právnemu záveru o neplatnosti právneho úkonu vystavenia zmenky žalovaným 3/ dňa 25. septembra 2012 v dôsledku obídienia zákonného zákazu vrátenia vkladu spoločníkovi, za nesprávnej aplikácie tak ustanovenia § 39 OZ, ako aj ustanovenia § 123 ods. 3 ObZ v znení účinnom až od 29. apríla 2015. Odhliadnuc od súčasného tvrdenia o tom, že emisiu zmenky možno právne posudzovať výhradne podľa osobitnej právnej úpravy zmenkového práva, resp. práva cenných papierov, je zrejmé, že dovolateľ predkladá dovolaciemu súdu otázku, ktorou sa odvolací súd v napadnutom rozsudku z hľadiska aplikácie a interpretácie ust. § 123 ods. 3 ObZ v znení k 25. septembru 2012, nezaoberal.

43. Z obsahu spisu a napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd pri rozhodovaní o peňažnom

nároku žalobcu zo zmenky považoval za relevantné prejudiciálne posúdenie platnosti právnych úkonov strán z 25. septembra 2012 týkajúcich sa tak zmenky samotnej, ako aj kauzy zmenky. V súvislosti s tým však odvolací súd (ako ani súd prvej inštancie) pri rozhodovaní neaplikoval z hľadiska ním posudzovanej otázky zákazu vrátenia vkladu spoločníkovi právnu úpravu platnú a účinnú ku dňu 25. septembra 2012, ale na zistený skutkový stav (retroaktívne) aplikoval a interpretoval neskoršiu právnu normu s odlišným znením. Samotný dovolateľ poukázal na to, že pokiaľ by bolo vôbec potrebné v prejednávanej zmenkovej veci aplikovať ustanovenie § 123 ods. 3 ObZ, a to v znení

k 25. septembru 2012, podľa ktorého po dobu trvania spoločnosti nemôžu spoločníci žiadať vrátenie vkladu, tak toto jeho znenie, odlišné od toho, z ktorého vychádzal odvolací súd, znamená v podstate potrebu zaoberať sa (skutkovými) okolnosťami, ktoré odvolací súd doteraz neskúmal, napr. tým, či v rozhodnej dobe spoločník (terajší dovolateľ) požiadal spoločnosť (žalovaného 3/) o vrátenie vkladu, resp. či urobil iný úkon k tomu smerujúci (bod 46. dovolania). Uviedol, že „...aj pokiaľ by malo ísť o vrátenie vkladu toto by muselo byť z vykonaného dokazovania zrejmé, že k nemu došlo, a to z účtovnej evidencie alebo rozhodnutia štatutárov, či valného zhromaždenia o vrátení vkladov, čo však zo zisteného skutkového stavu prvoinštančným a odvolacím súdom vôbec nevyplýva“.

Napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nedáva žiadne odpovede vychádzajúce z takto formulovaného predpokladu zisťovania skutkového stavu a pokiaľ sa uvedená argumentácia, a teda aj položená dovolacia otázka b/, má týkať prehodnocovania

aj skutkového stavu, tak uvedené sa vymyká prípustnému dovolaciemu prieskumu.

44. Podľa dovolacieho súdu sa teda odvolací súd v napadnutom rozhodnutí prejudiciálne síce dotkol otázky obchádzania zákona spojenej s vrátením vkladov obchodnou spoločnosťou spoločníkovi v súvislosti s vystavením zabezpečovacej zmenky, avšak za určujúcu nepovažoval právnu úpravu platnú v dobe uskutočnenia posudzovaných právnych úkonov. Pokiaľ vychádzal z odlišného znenia právnej úpravy, a to platnej v inom časovom období, potom doteraz nedal odpoveď na dovolateľom nastolenú dovolaciu otázku b/ formulovanú výslovne vo väzbe na znenie právnej úpravy Obchodného zákonníka účinnnej

ku dňu 25. septembra 2012.

45. V nadväznosti na uvedené dovolací súd považuje za dôležité zdôrazniť, že aplikácia ust. § 123 ods. 3 ObZ odvolacím súdom v znení účinnom v čase rozhodovania súdov nižších inštancií na danú vec má niekoľko aspektov. Okrem toho, že takéto právne posúdenie je v príkrom rozpore so základnými princípmi aplikácie práva

(zákaz retroaktivity), dovolací súd z takejto interpretácie vôbec vychádzať nemôže, pretože dovolateľova otázka smeruje k zodpovedaniu toho, čo doposiaľ súdy nižších inštancií vôbec neposudzovali, keďže aplikovali úplne inú právnu úpravu. Interpretovaná právna norma (v čase od vykonania sporných úkonov do ich posúdenia súdmi) prešla výraznou zmenou. V čase, kedy došlo k spornému úkonu (k uzavretiu zmluvy a vystaveniu zmenky), bolo účinné znenie ust. § 123 ods. 3 ObZ v nasledovnom znení: „Po dobu trvania spoločnosti nemôžu spoločníci žiadať vrátenie vkladu. Za vrátenie vkladu sa nepovažujú platby spoločníkom poskytnuté pri znížení základného imania. V čase, keď vydali rozhodnutia súdy nižších inštancií, bolo účinné nasledovné znenie: „Spoločnosť nesmie vrátiť spoločníkom ich vklady. Za vrátenie vkladu sa nepovažujú platby spoločníkom poskytnuté pri znížení základného imania a platby poskytnuté spoločníkom pri použití kapitálového fondu z príspevkov (§ 217a).“

46. Uvedená dovolacia otázka b/ s poukazom na predchádzajúci odsek teda nezodpovedá kritériám prípustnosti dovolania v zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, keďže dovolací súd môže v dovolacom konaní preskúmať a z hľadiska správnosti právneho posúdenia vecne vyriešiť len tie právne otázky, ktorými sa zaoberal a na ktoré dal odpoveď v napadnutom rozhodnutí odvolací súd. Napokon dovolací súd vo vzťahu k položenej otázke b/ poukazuje aj na určitý rozpor v dovolacích dôvodoch, keď dovolateľ na jednej strane v časti dovolania týkajúcej sa otázky a/ tvrdí, že právny úkon vystavenia zmenky

ani nemôže byť posudzovaný podľa ust. § 39 OZ ako absolútne neplatný právny úkon

pre obchádzanie zákona, no súčasne vyžaduje odpoveď týkajúcu sa práve takého posúdenia súdmi

nižších inštancií vo väzbe na úpravu zákazu vrátenia vkladov spoločníkom spoločnosti (tu s ručením obmedzeným) v zmysle § 123 ods. 3 ObZ v rozhodnom znení. V tejto časti preto nebolo dovolanie odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, čo zakladá dôvod pre odmietnutie dovolania podľa ust. § 447 písm. f/ CSP.

K prípustnosti dovolania vo vzťahu k dovolacím otázkam a/ a c/

47. K otázkam a/ a c/ nastoleným dovolaťom dovolací súd uvádza, že z hľadiska úpravy v ust. § 432 ods. 1 CSP vo väzbe na ust. § 421 ods. 1 písm. b/ CSP ich považuje za prípustne vymedzené dôvody dovolania, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od ich vyriešenia a súčasne ide o otázky, ktoré ešte neboli vyriešené v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu.

K dôvodnosti dovolania vo vzťahu k dovolacej otázke a/

48. Pokiaľ ide o otázku a/, dovolať sa ňou pýta, či môže byť právny úkon vystavenia zmenky posúdený ako absolútne neplatný právny úkon pre obchádzanie zákona podľa § 39 OZ.

49. Z napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd (ako aj súd prvej inštancie) na uvedenú otázku odpovedali kladne. S takým záverom sa dovolací súd nestotožňuje a v tejto časti považuje právne posúdenie sporu súdmi nižších inštancií za nesprávne, z nasledovných dôvodov.

50. Relevantné v danom prípade je, že predmetom sporu je peňažný zmenkový nárok žalobcu ako prvého majiteľa (remitenta) zmenky, uplatnený voči žalovaným 1/ až 4/ ako zmenkovým dlžníkom, pričom žalovaný 3/ je vystaviteľom (emitentom) vlastnej zmenky a žalovaní 1/, 2/ a 4/ sú zmenkoví ručiteľia (avalisti).

51. Zákon zmenkový a šekový predstavuje osobitnú právnu úpravu, v čl. I obsahuje úpravu zmenky. V slovenskom právnom prostredí platí pravidlo (vychádzajúce z rímskeho práva) *lex specialis derogat legi generali*, ktoré v podstate znamená, že prednosť má osobitná právna úprava pred všeobecnou, v tomto prípade prednosťne platí úprava týkajúca sa zmienek obsiahnutá v ZZŠ, pred OZ ako generálnym všeobecným právnym predpisom občianskeho práva.

52. Odvolací súd napadnutým rozhodnutím potvrdil ako vecne správny rozsudok súdu prvej inštancie, stotožniac sa aj s jeho dôvodmi, ktorý posudzoval platnosť vystavenia zmenky žalovaným 3/ z hľadiska kritérií absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa ust. § 39 OZ, a to pre obchádzanie zákonnej úpravy obsiahnutej v ustanovení § 123 ods. 3 ObZ v aktuálnom znení k momentu vydania rozhodnutia. Avšak oba súdy nižších inštancií opomenuli, že Zákon zmenkový a šekový obsahuje samostatnú úpravu platnosti zmenky v čl. I § 76, podľa ktorého listina, v ktorej chýba niektorá náležitosť uvedená v predchádzajúcom paragrafe, nie je platná ako vlastná zmenka, s výhradou prípadov uvedených v nasledujúcich odsekoch. Dovolať súd uvádza, že pri vlastnej zmenke (rovnako tak pri cudzej zmenke, čl. I § 2 ZZŠ) vychádza zmenkové právo zo zásady, že zmenka je formálne platná, ak sú na nej uvedené podstatné náležitosti podľa čl. I § 75 ZZŠ. Ustanovenie čl. I § 76 ZZŠ túto zásadu prelomuje, keď taxatívne stanovuje výnimky z uvedenej zásady.

53. Súdmi nižších inštancií v danom prípade posudzovali platnosť úkonu vystavenia zmenky, pričom na jednej strane dospeli k záveru, že predmetná zmenka je formálne platnou zmenkovou listinou, keďže obsahuje všetky náležitosti vyplývajúce pre vlastnú zmenku z čl. I § 75 ZZŠ, avšak súčasne považovali úkon jej vystavenia (emisie) za absolútne neplatný, a tým vo výsledku prijali (hoci nevyslovený) záver, že následkom neplatnosti emisie zmenky v podstate o platnú zmenku nejde. Výplýva to napokon zo samotného rozhodnutia o zamietnutí žalovaného zmenkového nároku. Ak by totiž skutočne mal platiť záver deklarovaný oboma súdmi nižších inštancií o platnosti zmenky

(„z formálno-právneho hľadiska“, ods. 3. odôvodnenia napadnutého rozsudku), potom by podľa nej malo byť plnené. V tejto súvislosti bol podľa dovolacieho súdu opodstatnený poukaz dovolateľa na závery rozsudku Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 5 Cmo 267/2007 z 31. júla 2008, podľa ktorého to, „(č)í určitá listina je alebo nie je zmenkou, rozhodujú predpisy zmenkového práva. Ustanovenia týkajúce sa všeobecne platnosti právnych úkonov tu nie sú použiteľné“. (In: Právní rozhledy č. 23/2008).

54. Ďalej dovolací súd uvádza, že právna úprava emisie zmenky ako cenného papiera je obsiahnutá v ďalšom osobitnom zákone č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch). Podľa ust. § 2 ods. 1 tohto zákona v znení k 25. septembru 2012 (deň emisie zmenky), cenný papier je peniazmi oceneľný zápis v zákonom ustanovenej podobe a forme, s ktorým sú spojené práva podľa tohto zákona, a práva podľa osobitných zákonov [napr. ZZŠ podľa odkazu 1) pod čiarou], najmä oprávnenie požadovať určité majetkové plnenie alebo právo vykonávať určité práva voči zákonom určeným osobám. Zákon o cenných papieroch v ust. § 2 ods. 2 do sústavy cenných papierov ako jeden z druhov cenných papierov vymenúva pod písm. i) zmenky, s odkazom 8) pod čiarou, ktorým je ZZŠ.

55. Podľa § 13 ods. 1 zákona o cenných papieroch, cenný papier je vydaný okamihom, keď má všetky náležitosti ustanovené týmto zákonom alebo osobitným zákonom a keď sa zákonom ustanoveným spôsobom stane majetkom prvého majiteľa alebo ak je v prípade zaknihovaného cenného papiera pripísaný na účet majiteľa, klientský účet alebo držiteľský účet.

56. Z uvedeného zákonného ustanovenia vyplýva, že emisia (vydanie, vystavenie) zmenky ako cenného papiera je právny úkon viazaný na splnenie kumulatívne stanovených podmienok, a to platnosť zmenky - cenného papiera s náležitosťami stanovenými Zákonom zmenkovým a šekovým a odovzdanie zmenky prvému majiteľovi (tu žalobcovi). Pokiaľ sú uvedené zákonné podmienky kumulatívne splnené, nie je podľa dovolacieho súdu možné konštatovať neplatnosť právneho úkonu vystavenia zmenky pre obchádzanie zákona v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, keďže pri emisii cenných papierov podľa osobitnej úpravy v zákone o cenných papieroch vo väzbe na Zákon zmenkový a šekový sa uvedená skutočnosť skúmať nemôže, čo vyplýva z abstraktnosti emisie cenných papierov.

57. Dovolací súd zastáva názor, podľa ktorého zmenku je možné posúdiť ako neplatnú len pre jej rozpor s predpismi zmenkového práva, napr. pre chýbajúcu náležitosť. Z toho vyplýva, že pripustiť by bolo možné skúmanie a záver o absolútnej neplatnosti zmenky len pre jej rozpor s § 37 OZ (neurčitosť, nezrozumiteľnosť úkonu) v spojení s čl. I § 75 a 76 ZZŠ, teda v prípade nedodržania esenciálnych náležitostí právneho úkonu. To však nepredstavuje daný prípad.

58. Obranou proti plateniu zmenky môžu byť námietky, ktoré sa súdnou praxou ako aj zmenkovou doktrínou považujú za tzv. absolútne alebo relatívne námietky. Absolútne námietky proti plateniu zmenky vyplývajú zo zmenky a majú pôvod najmä v predpisoch zmenkového práva (napr. vady listiny označenej ako zmenka). Za také však nie je možné považovať námietky neplatnosti zmenky pre jej rozpor so zákonom alebo obchádzanie zákona, keďže takúto neplatnosť predpisy zmenkového práva osobitne neupravujú, a tiež preto, že takéto námietky sú spájané s kauzou zmenky, ktorá patrí medzi relatívne námietky. Preto v prípade v súdnom konaní vznesených námietok proti plateniu zmenky pre jej rozpor so zákonom alebo pre obchádzanie zákona by mohlo ísť len o kauzálnu námietku.

59. V danom prípade odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie posudzovali žalovanú zmenku ako zmenku zaist'ováciu, pričom hospodárskym účelom zo zmenky vyplývajúceho zmenkového záväzku bolo zabezpečenie kauzálneho záväzku zo zmluvy o prevode obchodného podielu medzi žalobcom

(prevodcom) a žalovanými 1/ a 2/ (nadobúdateľmi). Je potrebné uviesť, že zmenkové právo upravuje neplatnosť zmenkových úkonov,

a to v osobitných prípadoch. Ustanovenie čl. III § 3 sa týka vykonania zmenkového úkonu splnomocnencom, ide o špeciálne ustanovenie k čl. I § 7 ZZŠ ohľadom náležitostí týkajúcich sa nepravého podpisu. V čl. III § 3a ide o úpravu neplatnosti zmenkových a šekových prejavov urobených v rozpore so zákazom použitia zmenky na zabezpečenie uspokojenia pohľadávky alebo splnenia záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy podľa osobitných predpisov. Toto sa však nevzťahuje na tu riešený spor, keďže záväzkové právne vzťahy medzi stranami nepochádzajú z práva spotrebiteľského, čo sporné nebolo a už súdy oboch nižších inštancií správne dospeli k záveru, že aj keď stranami (okrem žalovaného 3/) sú fyzické osoby, v danom prípade nemajú postavenie spotrebiteľov.

Naviac, rozhodnou dobou pre právne posúdenie veci z hľadiska prijatých záverov o neplatnosti úkonu emisie zmenky, bol dátum 25. 09. 2012, pričom čl. III § 3a ZZŠ nadobudol účinnosť až 23. 12. 2015 v súvislosti s novelou uskutočnenou zákonom

č. 438/2015 Z. z. Preto právne vzťahy zo zmieniek vzniknutých do 22. 12. 2015 sa spravujú ZZŠ v znení do uvedeného dátumu a keďže prechodné ustanovenia k zák. č. 438/2015

Z. z. chýbajú, opačný výklad by predstavoval porušenie zákazu retroaktivity,

t. j. neprípustnú aplikáciu právnej normy na minulé vzťahy.

60. Z vyššie uvedeného vyplýva, že ak by zmenka zabezpečovala neprípustnú kauzu

(napr. záväzok zo spotrebiteľskej zmluvy), potom obrana zmenkového dlžníka by mala spočívať v kauzálnej námietke neprípustnej kauzy, v ktorej sa namieta, že kauzálny záväzok nie je možné zabezpečiť zmenkou. Ani v prípade takej úspešne uplatnenej kauzálnej námietky však súd nekonštatuje, že vystavenie zmenky je neplatné pre rozpor

so zákonom, resp. pre obchádzanie zákona, môže len vysloviť, že/či kauza zmenky

je neprípustná a že/či zmenkovému dlžníkovi (ne)vznikla povinnosť na platenie.

To sa však nedotýka zmenky - zmenkovej listiny samotnej, ktorá, vychádzajúc z jej abstraktnosti ako cenného papiera, zostáva platná, rovnako ako aj jej emisia.

61. Dovolací súd považuje za potrebné tiež uviesť, že podľa zmenkovej doktríny medzi kauzálne námietky pri zaist'ovacích zmenkách patrí aj námietka omylu v kauzálnej pohľadávke, ktorá v podstate vychádza z fiktívnosti zabezpečovanej pohľadávky

(účastníci zmluvy o zabezpečení sa domnievali, že pohľadávka, ktorá má byť predmetom zabezpečenia, existuje, hoci tomu tak nie je, alebo dlžníkom či veriteľom je niekto iný, škoda v skutočnosti nevznikla a pod.), ďalej námietka neplatnosti kauzálneho záväzkového vzťahu, kedy skutočnosť zakladajúca dohodu o zabezpečení pohľadávky zmenkou

je len zdanlivá pretože nejde o platné právne úkony, o platné konanie (neplatné zmluvy, ničotné zmluvy a pod.). Pokiaľ je dlžník zo zmenky odlišný od účastníkov zabezpečeného kauzálneho vzťahu, bude sa môcť dovolávať len neplatnosti absolútnej.

Námietka relatívnej neplatnosti je jasne daná len tomu, v prospech ktorého je dôvod neplatnosti v zákone stanovený. Ak nie je zmenkový dlžník na zabezpečenom vzťahu vôbec účastný, nemôže mať túto námietku už z toto dôvodu. Opäť však nejde o vadnosť zmenky a teda námietku zmenkovú, ale iba kauzálnu. „Ani absolútna neplatnosť dôvodu kauzálnej pohľadávky nerobí zaist'ovaciu zmenku neplatnou“. (Kovařík, Z. Směnka jako zajištění. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2002, s. 51).

62. Ďalej ide o námietku neplatnosti zmenkovej zmluvy o zabezpečení, keďže aj „zmluva, ktorá je bezprostredným dôvodom zmenky, môže trpieť obdobnými vadami ako zmluvy kauzálne, vrátane rozlíšenia námietok absolútnych a relatívnych. Námietka tu smeruje

do kvality prvku, ktorý platne dojednanú kauzálnu pohľadávku a platnú zmenku prepája, teda do zmenkovej zmluvy. Ak táto trpí vadami, ktoré ju činia neplatnou, potom neexistuje spôsobilé prepojenie oboch záväzkov a nemožno preto vôbec konštatovať, že zmenka čokoľvek zabezpečuje. Nie je teda možné ani o skutočnej zaist'ovacej zmenke hovoriť,

ide o zaist'ovaciu zmenku len zdanlivo“.... „Zmenka samotná podľa uvedenej (zmenkovej) zmluvy poskytnutá však platná je“. (tamtiež, s. 51, 52).

63. V nadväznosti aj na vyššie uvedené je podľa dovolacieho súdu potrebné súhlasiť s dovolateľom, že v danom prípade žalovaní nevzniesli námietku neprípustnosti kauzy a túto nekonštatovali ani súdy nižších inšancií. Súdy nevyvodili, že by bola neprípustná kauza zmenky, ktorú tu predstavuje zabezpečenie zaplatenia ceny za prevod obchodného podielu, pričom samotnú zmluvu o prevode obchodného podielu (tu na námietky žalovaných), posúdili ako platný právny úkon. Predmetom obrany žalovaných v konaní, a tým pádom ani posúdenia súdmi nižších inšancií, nebola námietka neplatnosti zmenkovej zmluvy o zabezpečení. V napadnutom rozsudku bolo konštatované (ods. 4.), že proti povinnosti zmenku zaplatiť sa žalovaní bránili len námietkami vyplývajúcimi z mimozmenkového vzťahu.

64. Odvolací súd potvrdením rozsudku súdu prvej inšancie prijal jeho názor, že samotné vystavenie zmenky na zabezpečenie záväzku inej osoby z iného právneho úkonu je dovolené, s čím dovolací súd súhlasí. Dovolací súd ďalej uvádza, že zabezpečovacia zmenka nevyžaduje, aby zmenkový dlžník bol účastníkom zabezpečeného vzťahu a takáto zmenka sa nepovažuje za bezdôvodnú, keď dostatočným dôvodom zmenky je dojednanie o tom, že povinnosť iného dlžníka bude zabezpečená zmenkou, ktorú podpísal

(k tomu obdobne rozsudok Vrchného súdu v Prahe, sp. zn. 5 Cmo 516/2003 zo 17. februára 2004). Dovolací súd sa tiež stotožňuje s tým, že na vznik zmenkového záväzkového vzťahu je potrebné splniť len zákonné formálne náležitosti zmenky, pričom zmenkový záväzok vznikne a existuje bez ohľadu na to, aby sa preukazovala kauza vzniku záväzku.

Na platnosť zmenkového záväzku však kauza nemá žiaden vplyv (k tomu obdobne Kovařík, Z. Zákon směnečný a šekový, Komentář, 6. dopl. vydání, Praha : C. H. Beck, 2014, s. 5 a nasl.).

65. Dovolací súd zdôrazňuje, že ak je teda zmenka z hľadiska dodržania jej náležitostí vyžadovaných predpismi zmenkového práva platná, potom je platná aj jej emisia, s následkom vzniku zmenkového záväzku medzi zmenkovým veriteľom (žalobcom) a zmenkovým dlžníkom (žalovaným 3/) a v danom prípade aj zmenkovými ručiteľmi (žalovanými 1/, 2/ a 4/), ktorí zmenku platne avalovali.

66. Z vyššie uvedeného vyplýva, že pokiaľ boli dodržané všetky zákonné podmienky platnosti emisie zmenky ako právneho úkonu, a to vzhľadom na dodržanie tak všeobecných náležitostí v zmysle § 37 OZ ako aj osobitných náležitostí v zmysle § 13 ods. 1 zákona o cenných papieroch a v spojení so záverom o platnosti zmenky vzhľadom na dodržanie všetkých náležitostí v zmysle čl. I § 75 ZZŠ, potom nemohlo byť správne právne posúdenie veci súdmi oboch nižších inšancií, podľa ktorého je právny úkon emisie zmenky neplatný pre obchádzanie zákona podľa ust. § 39 OZ.

Dovolací súd v odpovedi na dovoláciu otázku a/ uzatvára, že samotný právny úkon vystavenia zmenky nemôže byť neplatný pre obchádzanie zákona v zmysle ustanovenia § 39 Občianskeho zákonníka.

K dôvodnosti dovolania vo vzťahu k dovolacej otázke c/

67. Pokiaľ ide o otázku c/, dovolateľ sa ňou pýta, či sú avalisti (zmenkoví ručitelia, tu žalovaní v 1., 2. a 4. rade), ktorí sa zaviazali za vystaviteľa vlastnej zmenky (žalovaného v 3. rade), zaviazaní na plnenie z vlastnej zmenky v prípade:

- ak právny úkon vystavenia zmenky vystaviteľom (žalovaným v 3. rade) je posúdený ako neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka, alebo
- ak vystaviteľ (žalovaný v 3. rade) nie je zaviazaný v dôsledku kauzy vyplývajúcej zo vzťahu medzi vystaviteľom (žalovaným v 3. rade) a remitentom (žalobcom).

68. Právna otázka zmenkového ručenia sa týka predovšetkým osobitnej právnej úpravy tohto právneho inštitútu v Zákone zmenkovom a šekovom, konkrétne v jeho čl. I § 7 a tiež v čl. I § 32 ods. 1 a 2 ZZŠ. V ustanovení čl. I § 7 ZZŠ je vyjadrená zásada samostatnosti posudzovania zmenkových záväzkov. Vyplýva to už z jeho textu, podľa ktorého ak sú na zmenke podpisy osôb, ktoré sa nemôžu zmenečne (zmenkovo) zaväzovať, podpisy nepravé, podpisy vymyslených osôb alebo podpisy, ktoré z nejakého iného dôvodu nezaväzujú osoby, ktoré sa na

zmenku „podpísaly“ alebo v mene ktorých bola zmenka podpísaná, nemá to vplyv na platnosť záväzkov ostatných osôb na nej podpísaných.

69. Podľa čl. I § 32 ods. 1 a 2 ZZŠ, (1) zmenečný ručiteľ je zaviazaný ako ten, za koho sa zaručil. (2) Záväzok zmenečného ručiteľa je platný i vtedy, ak záväzok, za ktorý sa zaručil, je neplatný z iného dôvodu než pre vadu formy.

70. K citovanej právnej úprave dovolací súd uvádza, že zmenkové právo vychádza z princípu samostatného posudzovania každého zmenkového záväzku, ktorý vzniká na základe prejavu vôle podpísaním zmenkového vyhlásenia. Znamená to, že materiálna vada podpisu nemá vplyv na ostatné materiálne zaväzujúce prejavy vôle osôb. Podpísanie zmenky je teda potrebné ponímať nielen formálne ako samotný podpis, ale predovšetkým ako prejavenie vôle konajúcej osoby. Z dikcie čl. I § 7 ZZŠ vyplýva, že stanovuje len demonštratívny výpočet materiálnych vád podpisov na zmenke, teda vymedzuje niektoré prípady,

keď formálne správne podpisy zmenkovo nezaväzujú. Okrem toho však, práve pre len demonštratívny (neuzavretý) výpočet vád podpisov na zmenke, a znenie alebo podpisy, ktoré z nejakého iného dôvodu nezaväzujú osoby, ktoré sa na zmenku „podpísaly“, je toto zákonné ustanovenie aplikovateľné aj na posúdenie iných prípadov vád podpisov na zmenke z hľadiska podpisom prejavenej vôle konajúcej osoby.

Napríklad podľa Kovaříka sa toto zákonné ustanovenie vzťahuje na prípady, ak prejav vôle nebol vykonaný slobodne a vážne v zmysle § 37 ods. 1 OZ (Kovařík, Z. Zákon směněčný a šekový. Komentář. 6. dopl. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 5 a nasl.).

71. Je preto z ustanovenia čl. I § 7 ZZŠ možné dovodiť, že je aplikovateľný na prípad, keď bol súdmi nižších inštancií prejav vôle vystavenia zmenky posúdený ako neplatný pre obchádzanie zákona. Pri správnej interpretácii tohoto ustanovenia by potom súd musel dospieť k záveru, že ak by teda aj bol v danej veci uvedenou vadou zaťažený prejav vôle vystaviteľa (žalovaný 3/), niet dôvodu, aby pri samostatnosti zmenkových záväzkov neboli povinní zo zmenky plniť avalisti (žalovaní 1/, 2/ a 4/).

72. Odvolací súd sa však nesprávne stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že pravidlo vyplývajúce z čl. I § 7 ZZŠ nie je možné v danom prípade použiť, nakoľko dôvodom, pre ktorý zmenka žalovaného 3/ nezaväzuje, nie sú vady jeho podpisu, pričom k samostatnosti zmenkových záväzkov zmenkových ručiteľov sa odvolací súd nevyjadril (ods. 25.) a ďalej opomenul, tak ako aj súd prvej inštancie, pri právnom posúdení zmenkového nároku voči avalistom, aplikovať aj ustanovenie čl. I § 32 ods. 1 a 2 ZZŠ.

73. K zmenkovému (podľa znenia ZZŠ zmenečnému) ručeniu je vhodné uviesť, že aval, t.j. zmenkové ručenie, možno definovať ako špeciálny zmenkovoprávny zabezpečovací prostriedok, na základe ktorého sa avalista zaväzuje zaplatiť záväzok zo zmenky.

V danom prípade má žalovaný 3/ postavenie avaláta, t.j. osoby, za ktorú sa avalista zmenkovo zaručil a avalistami, teda zmenkovými ručiteľmi, sú žalovaní 1/, 2/ a 4/. Ustanovenie čl. I § 32 ZZŠ upravuje postavenia avalistov a druhu avalov. Z čl. I § 32

ods. 1 ZZŠ vyplýva, že avalista je samostatný zmenkový dlžník, ktorý zodpovedá

za platenie zmenky. Na rozdiel od ručiteľa zaviazaného za dlžníka podľa občianskeho práva, avalista nezaisťuje povinnosť konkrétneho zmenkového dlžníka, ale zaisťuje zaplatenie samotnej zmenky. Zásada akcesority sa uplatňuje len pri vzniku avalu,

a to len v rozsahu, či záväzok avaláta je platný z hľadiska formy. Prípadné materiálne vady záväzku avaláta však nemajú vplyv na vznik záväzku avalistu, tu sa zásada akcesority neuplatňuje. Zásada subsidiarity je celkom potlačená, pričom z čl. I § 32 ods. 2 ZZŠ vyplýva, že avalista nemôže odvodzovať námietky voči plateniu zmenky od avaláta, môže uplatňovať len svoje vlastné námietky. Nie je teda vylúčené, že avalát sa ubráni svojimi námietkami plateniu zmenky, ale avalista nie.

74. Vo vzťahu k posúdeniu uplatnených zmenkových nárokov voči žalovaným 1/, 2/ a 4/

je podstatné to, čo vyplýva z čl. I § 32 ods. 2 ZZŠ, že neplatnosť záväzku avaláta nemá, až na prípad neplatnosti jeho záväzku pre vadu formy, vplyv na platnosť záväzku avalistu. V tomto ohľade dovolateľ opodstatnene poukázal aj na odbornú spisbu, v zmysle ktorej „(i)né vady pri podpise avaláta, ktoré už nie je možné označiť za formálne, nemôžu hrať u avalistu žiadnu rolu, a to napriek tomu, že dlh osoby, za ktorú sa aval zaručil, vôbec nevznikol“ (Kotásek, J. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 2. vydání, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2017, s. 192).

75. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že napadnuté rozhodnutie aj v tejto časti trpí vadou nesprávneho právneho posúdenia spočívajúceho v nesprávnej interpretácii ustanovenia čl. I § 7 ZZŠ správne aplikovaného na zistený skutkový stav v danej veci a v tom, že odvolací súd pri právnom posúdení neaplikoval a neinterpretoval ustanovenie čl. I § 32 ods. 2 ZZŠ, s následkom prijatia vecne nesprávneho záveru,

že ak právny úkon vystavenia zmenky je obchádzaním zákona, pričom uvedenú vadu konštatoval len ako vadu prejavu vôle vystaviteľa zmenky, nemôže byť zo zmenky zaviazaný nielen jej emitent a súčasne avalát (žalovaný 3/), ale ani avalisti (žalovaní 1/, 2/ a 4/). Avšak podľa právneho názoru dovolacieho súdu, pokiaľ by aj na strane avaláta bola zistená materiálna vada (za ktorú súdy nižších inštancií právne nesprávne v zmysle § 39 OZ považovali neplatnosť samotnej emisie zmenky z dôvodu obchádzania zákona), táto

by nemala žiadny vplyv na záväzok avalistov a ich povinnosť platiť zo zmenky.

76. Dovolací súd považuje za správnu argumentáciu dovolateľa, v zmysle ktorej súdmi nižších inštancií a ako bolo už vyššie uvedené právne nesprávne v zmysle § 39 OZ konštatovaná (dovolateľom popieraná) neplatnosť právneho úkonu vystavenia zmenky pre obchádzanie zákona, predstavuje materiálnu vadu. Podstatné je, že zmenka má v zmysle čl. I § 75 ZZŠ všetky náležitosti, jej emisia z hľadiska dodržania náležitostí stanovených § 13 zákona o cenných papieroch bola platná a pre každú osobu sa bude javiť ako formálne bezchybná skriptúra; ide o tzv. princíp formálneho zdania uplatňovaný v slovenskom zmenkovom práve.

77. To, že zmenkový vzťah má osobitný charakter, ktorého právny základ spočíva v skriptúrnom akte - zmenke, a nie v zmluve, vyslovil najvyšší súd už vo svojom rozhodnutí z 24. mája 2012, sp. zn. I Obdo V 31/2010.

78. Opodstatnený bol tiež poukaz dovolateľa na skutočnosť, že žalovaný 1/ a žalovaný 2/, voči ktorým došlo napadnutým rozhodnutím k zamietnutiu nároku na zaplatenie peňažného zmenkového nároku, sú súčasne nadobúdateľmi obchodného podielu podľa zmluvy uzavretej so žalobcom, ktorá bola posúdená ako platná. Žalovaní 1/ a 2/ teda avalovali zmenku, ktorá má zabezpečovať ich zmluvný záväzok. V dôsledku napadnutého rozsudku však u týchto žalovaných môže dôjsť k aprobovaniu konania, ktoré predstavuje porušenie ich záväzkovej povinnosti zo zmluvy, zabezpečenej predmetnou zmenkou, ktorú navyiac avalovali.

79. Dovolací súd v zhode s dovolacou argumentáciou zvyrazňuje, že žalovaní 1/, 2/ a 4/ avalovaním zmenky neporušili ani neobchádzali žiadny zákon. Ako avalisti sa zaviazali zaplatiť za zmenku, ktorej kauza spočívala v tom, že išlo o zabezpečenie zaplatenia ceny za prevod obchodného podielu. Z už vyššie uvedeného vyplýva, že záväzok každého zmenkového dlžníka je potrebné posudzovať samostatne, čo súdy nižších inštancií vo vzťahu k avalistom neurobili.

80. Dovolací súd v odpovedi na dovolaciu otázku c/ uzatvára, že v posudzovanom prípade avalisti (zmenkoví ručiteľia, žalovaní 1/, 2/ a 4/), ktorí sa zaviazali za vystaviteľa vlastnej zmenky (žalovaného 3/), sú zviazaní na plnenie z vlastnej zmenky obsahujúcej všetky podstatné náležitosti podľa čl. I § 75 Zákona zmenkového a šekového, a to aj v prípade, ak vystaviteľ (žalovaný 3/) by nebol zviazaný, napríklad v dôsledku kauzy vyplývajúcej zo vzťahu medzi vystaviteľom (žalovaným 3/) a remitentom (žalobcom).

81. Dovolací súd len dodáva, že nebolo možné odpovedať na časť otázky c/, tak ako ju v dovolaní formuloval dovolateľ, s predpokladom možnosti zaviazania avalistov v prípade, „1/ ak právny úkon vystavenia zmenky vystaviteľom (žalovaným v 3. rade) je posúdený ako neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka“, a to vzhľadom na vyššie uvedené zodpovedanie a vyriešenie právnej otázky a/ a tiež z dôvodu neprípustnosti otázky b/, práve z ktorých vychádzala časť otázky c/ majúca väzbu na predpoklad posúdenia emisie zmenky ako neplatného právneho úkonu vystaviteľa podľa § 39 OZ vo väzbe úpravu v ObZ.

K rozhodnutiu o dovolaní

82. Podľa ust. § 441 CSP, dovolací súd nie je viazaný dovolacím návrhom.

83. Podľa ust. § 449 ods. 1 CSP, ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší.

84. Podľa ust. § 450 CSP, ak dovolací zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoc patrí.

85. Podľa ust. § 455 CSP, ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

86. Dovolací súd z vyššie uvedených dôvodov dospel k záveru o dôvodnosti dovolania vo vzťahu k právnym otázkam a/ a c/ nastoleným dovolateľom, preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podľa ust. § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa ust. § 450 CSP vrátil mu vec na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, v ktorom je viazaný vyššie uvedeným právnym názorom dovolacieho súdu. Vzhľadom na kasačnú formu rozhodnutia, vo výroku nebolo potrebné osobitne deklarovať odmietnutie časti dovolania (vo vzťahu k otázke b/) pre jeho vyššie konštatovanú neprípustnosť v zmysle ust. § 447 písm. f/ CSP.

87. Návrhom dovolateľa na zmenu napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu priamo dovolacím súdom v zmysle ust. § 449 ods. 3 CSP, a to minimálne v rozsahu nároku uplatneného proti žalovaným 1/, 2/ a 4/ ako avalistom, dovolací súd podľa ust. § 441 CSP viazaný nebol, navyiac v situácii, keď dovolací návrh bez odôvodnenia v dovolaní neobsahoval zmenkovú odmenu, tvoriacu predmet konania pred súdmi nižších inštancií.

88. Úlohou odvolacieho súdu v ďalšom konaní bude vec prejednať, pri opätovnom právnom posúdení za aplikácie prednostne noriem zmenkového práva a znovu rozhodnúť za rešpektovania právneho názoru dovolacieho súdu. K potrebe náležitého odôvodnenia nového rozhodnutia dovolací súd len poznamenáva, že pokiaľ odvolací súd používa termín „bohatá česká judikatura, ktorú všeobecné súdy aplikujú pri rovnakej právnej úprave“, bude potrebné konkretizovať rozhodnutia, ktoré tým má na mysli a riadne vysvetliť ich význam a súvislosť s prejednávanou vecou, to tiež preto, že na judikatúru a právnu úpravu iného štátu zásada iura novit curia nedopadá.

89. Podľa ust. § 453 ods. 3 CSP, ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania.

90. Rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.